

Prof. dr hab. Piotr Tryjanowski
Wydział Medycyny Weterynaryjnej i Nauk o Zwierzętach
Instytut Zoologii
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
e-mail: Piotr.Tryjanowski@gmail.com

Poznań, dnia 17 września 2016 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Marii J. Gołąb

pt. „*Effects of habitat manipulation on reproductive behaviour in riverine damselflies*”.

Lektura rozprawy doktorskiej Pani mgr Marii J. Gołąb była dla mnie przyjemnością, a wprowadzony w tematykę podobnych badań byłem całkiem niedawno recenzując również w IOP PAN, rozprawę doktorską współautora prac składających się na rozprawę – Pana dr. Szymona Śnieguli. Widać zatem, że wątek odanotologiczny jest szeroko rozwijany. I dobrze, bo ważki są wdzięcznym obiektem badań ekologicznych i są po prostu ładne. Rozprawa jest jasno, krótko i klarownie napisana. Sformułowano cele badawcze i zrealizowano je za pomocą prawidłowych metod pracy (tak terenowych, laboratoryjnych, jak i analitycznych), oraz przeprowadzono rzetelną dyskusję nad uzyskanymi wynikami. Pojedyncze wątki rozprawy (trzy opublikowane prace –w *Entomological Science*, *Animal Behaviour*, *Polish Journal of Ecology*) zostały zebrane wspólnie jako temat główny – wpływ manipulacji siedliska na zachowania rozrodcze ważek rzecznych. Z recenzenckiego obowiązku dodam, że w dokumentacji znajdują się informacje o wkładzie (znaczącym) Doktorantki w powstanie poszczególnych artykułów.

Praca zasadniczo została przedstawiona w języku angielskim, a dodatkiem jest trzypięciostoronicowe polskie streszczenie. Streszczenie polskie to wraz z angielskim streszczeniem pracy, słowami podziękowań,

wprowadzeniem do idei pracy, opisem metodyki, oraz generalną dyskusją wraz ze wspomnianymi wcześniej artykułami stanowi całość rozprawy. W rozdziałach wprowadzających starannie uwypuklono znaczenie badań Doktorantki (zaznaczając w tekście jako chapter(s) I-III) w całościowym zrozumieniu problemu.

Autorka zajęła się ważnym wątkiem niestabilności siedlisk rzecznych ważek (w zasadzie jednego gatunku – *Calopteryx splendens*; tak więc tytuł całości rozprawy jest mocno zgeneralizowany) i umiejscowiło go w kontekście wzrastającej liczby ekstremalnych zjawisk pogodowych. Te w konsekwencji wpływają na powodzie, co już ma olbrzymie znaczenie tak teoretyczne (występowanie zjawisk niecyklicznych – przynajmniej częściowo), jak i praktyczne (ochrona przyrody; analiza ryzyka). Szczegółowym celem rozprawy było poznanie reakcji terytorialnego owada rzecznoego na zmiany jakości siedliska rozrodu, wywołane przede wszystkim wahaniami lustra wody.

Moim zdaniem największe wrażenie robi praca II (opublikowana w *Animal Behaviour*) o zachowaniach samców bez terytoriów (*floaters*) wykorzystująca przewidywania teorii gier, gdzie moim zdaniem ta frakcja samców (w zasadzie niebadana szczegółowo w wielu programach monitoringowych, zwłaszcza u innych organizmów, np. ptaków) jest najwrażliwszą na zmiany jakości najlepszych płatów siedliska. To co mnie zaskakuje to dotychczasowy nikły rezonans naukometryczny tej pracy (dwie cytacje w ISI). Pewnie temat trudny i jednak niespecjalnie popularny; a moim zdaniem także zabrakło szerszego odniesienia do innych grup taksonomicznych (są rzecz jasna do prac ornitologicznych, w tym klasyków, co zapewne jest zasługą promotora pracy – prof. Tadeusza Zajęcia).

Praca I (opublikowana w *Entomological Science*) wykorzystuje sytuację zmian międzysezonowych w znacznych wahaniami poziomu wody (układ eksperymentu naturalnego) do wyjaśnienia zmian w zachowaniach rozrodczych ważek. Takie porównania parowe i wykorzystujące wyłącznie warunki naturalne mają oczywiście szereg ograniczeń w odpowiedzi na stawiane hipotezy, jednak prostota i klarowność przeprowadzonych badań

jasno wskazują, że publikacja po prostu „broni się sama”, choć ponownie jej oddźwięk międzynarodowy jest mizerny.

Praca III (*Polish Journal of Ecology*) dotyczy klasycznych terytorialnych osobników. Interesującym jest wskazanie, iż reakcja samców zależała od ich statusu społecznego. Niestety w pracy odnotowuję brak połączenia zmian ze wcześniejszą jakością samca (ocenianej w sposób niezależny od statusu terytorialnego i konsekwencji dla *fitness*). W tym miejscu mam pytanie natury technicznej. Otóż w pracy tej pojawia się zapis nazwiska dwójki Autorów pracy bez polskich znaków diakrytycznych (odpowiednio: Gołab i Sniegula). Czy to celowe podejście?

Rozprawa jako całość została poprawnie technicznie przygotowana i jej estetyka jest wzorowa. Przypomina moje ulubione minimalistyczne skandynawskie wzorce.

Zatem, podsumowując uważam, iż rozprawa doktorska Pani mgr Marii J. Gołab spełnia wymogi stawiane przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym (Dz. U. Nr 65/03 poz. 595) i wnioskuję do Wysokiej Rady Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie o dopuszczenie Pani mgr Marii J. Gołab do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Piotr Tryjanowski